

Het Polderhuis Blad

Informatieblad over Westkapelle

NUMMER 27

MAART 2005

Oplage 1300, incl. buitengebied

Redactieadres: Kon. Julianastraat 19, 4361 EA Westkapelle

Een wal, of toch een doolhof?

Een bijdrage van Jan Kaland

Wie graag wallen bezoekt hoeft niet ver te gaan.

De Westkappelse Molenwal, doorgaans een onopvallend straatje, heeft in de afgelopen maanden een heel andere uitstraling gekregen. De oude, kil en grauw aandoende straatstenen van beton zijn vervangen door ouderwetse gebakken klinkers, een bestrating zoals die in Westkapelle hoort. De sfeer is nu heel anders en intiemer en doet iets van het vooroorlogse karakter van dit straatje herleven. Je kunt je nu beter voorstellen dat dit gedeelte van het dorp, doordat het de bombardementen van 1944 heeft overleefd, tamelijk authentiek is. Niet geheel ongeschonden, maar de Molenwal ligt nog op zijn oorspronkelijke plaats en ook een deel van de bebouwing is "blijven staan". Het oude, voorgoed verdwenen Westkapelle is in de Molenwal dus nog een beetje aanwezig en daarom gaan we eens aandacht besteden aan zijn geschiedenis.

Zou de Molenwal een echte wal zijn? Afgaand op de naam zou je denken dat hier vroeger een soort stadswal moet hebben gelegen met een molen erop. Hoe aantrekkelijk dit romantische beeld ook is, de historische waarheid zal het niet zijn. Westkapelle heeft waarschijnlijk nooit stadswallen gehad en zeker niet op deze plaats. De Molenwal is wel oud maar niet zó oud. Op de bekende kaart van Jacob van Deventer uit 1550 komt de Molenwal nog niet voor. De stad komt niet verder dan de Noordstraat. Deze plattegrond is nog grotendeels onveranderd op de tekening in de "Cronyck" van Smallegange uit 1696.

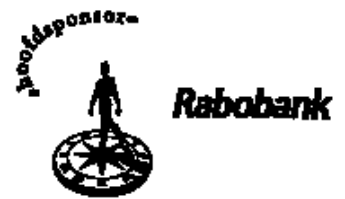
De stadsuitbreiding in noordelijke richting is in de 18e eeuw begonnen. Omstreeks 1750 werd Woitkensdorp (later Koudorp genaamd) bij de stad gevoegd en begint de bebouwing langs de dijk, de Molenweg en de Koestraat. Op een plattegrondtekening uit 1889 vinden we eindelijk ook, zonder naamsvermelding, 't Hout en de Molenwal terug. Het noordelijkste gedeelte van de Molenwal werd aanvankelijk Nieuwe Weg genoemd, waarmee de betrekkelijk jonge leeftijd van dit dorpsgedeelte tot

uiting komt. Vanaf omstreeks 1920 is er in deze noordelijke contreien een aaneengesloten bebouwing en zijn de straten verhard.

Het gedeelte waar de bejaardenwoningen en de sportzaal staan is nog veel nieuwer (omstreeks 1970). Hier heet het ook Molenwal maar eigenlijk is het een totaal andere straat. De inspiratie om nieuwe straatnamen te bedenken was toen zeker uitgeput.

De Westkappelse straten kregen pas officieel hun naam in 1930. Toen is ook de naam Molenwal bedacht, vermoedelijk door een creatieve straatnaamgever, die een link met de molen wilde leggen maar er rekening mee had te houden dat er al een Molenweg bestond. In de volksmond heette de straat toen al " 't Dôôl'of" en dat veranderde niet zo gauw. 't Dôôl'of dankte die naam aan een wirwar ¹van buurtpaadjes en achterstraten, die leidden naar zo'n typisch Westkappels bewoond binnenterrein, vlak bij de Noordstraat. Alleen iemand die de weg wist kon bij deze woningen geraken. Mij viel het voorrecht te beurt reeds als kind in deze echte doolhof te worden ingewijd. Want hier resideerde mijn oudoom, nom Wannes van Mejanis, en die mocht ik samen met mijn vader wel eens een bezoekje brengen.

Hoe voor 1944 de sfeer en het dagelijks leven waren "op 't Dôôl'of", daarover kan ik niet uit ervaring spreken. Mijn eigen herinnering gaat

terug naar de roemruchte jaren 50 en 60. Nee, toen geen seks en drugs en rock 'n roll in de Molenwal (althans niet merkbaar) maar er

Wisselexpositie Momenten van ritme

In de ontmoetingsruimte van het Polderhuis hangt een wisselexpositie met de titel *Momenten van ritme*. Het betreft 42 zwart-wit foto's van bijzondere plekken in Westkapelle. Bijzonder door de eenvoud en door het ritme.

Het zijn allen foto's van Neeltje Flipse-Roelse. De wisselexpositie is gratis toegankelijk en hangt tot 9 mei.

Van een aantal van deze foto's zijn ook ansichtkaarten te koop.

gebeurde wel wat, om niet te zeggen dat het een brandhaard was van maatschappelijk en economisch leven. Behalve de monumentale molen en andere karakteristieke gebouwen waren er diverse agrarische bedrijven, een melkslijterij, een

snoep- en kruidenierswinkel, de molenaar met

diervoederhandel, een transportbedrijf, het slachthuis, een kleermakerij, een dependance van de chr. school, een bibliotheek, 2 wethouders waarvan één dikwijls als burgemeester fungeerde en het grootste gezin van het dorp. Of j' een immer leeggooit ! En dat alles ook nog opgeluisterd door tot de verbeelding sprekende bewoners.

De molen, majestueus en fascinerend, was voor ons het natuurlijke middelpunt van de buurt. De molenaar leek weggelopen uit een streekroman: kort en "gestuukt", witbestoven blauw kiel en kalot, altijd met de transportfiets met dubbele stang. Een mud graan hanteerde hij als een boterhamzakje. Op zijn tijd bezigde hij wat "stomme prôôt" waar de bakker geen brood op gaf; gelukkig wel op zijn meel. In het schuurtje bij de molen verkocht hij veevoer. "Superba varkens zijn spaarvarkens" beloofde een affiche aan de wand. De transportfiets verkocht hij later aan de patatman; als diens vakantiekraacht heb ik met het meelbestoven rijwiel nog friet over de diverse verkooppunten gedistribueerd.

Dichtbij de molen stond een noodboerderij, mysterieus en verlaten als een spookslot. "It ain't nothing but a house. A house where nobody lives", zou Tom Waits er later over zingen. Onze verleiding om de zaak te verkennen was groot maar de eigenaar stond altijd paraat om die in de kiem te smoren. Slechts eenmaal ben ik binnen geweest toen -dat dan weer wèl- een vriendje er zijn 10e verjaardag mocht vieren.

Naast de baan naar de molen stond het slachthuis. Ook hier volop vertier. De omgeving was

wel een beetje viezig; een groen uitgeslagen straatje met een rioolputje waarvan je niet wilde weten wat er inzat, een met verweerd hout omheinde openluchtstal voor de veroordeelde beesten en natuurlijk de ook niet brandschone handkar waarmee men de elders geschoten varkens aanvoerde.

Dat karretje was een gewild object tijdens verjaardagsfeestjes. Wie durfde ging erop staan om zich, zich Ben Hur wanend, door de anderen in wilde vaart door het dorp te laten rijden. Om door de ramen van het slachthuis naar binnen te kunnen kijken moest je op het rekje van je fiets gaan staan. Je beloning was een surrealistisch schouwspel, met als schijnbaar belangrijkste acteur de kleine oude man met de reusachtige bijnaam en geheel omgeven door koeiendarmen.

Op de hoek van de Koudorpstraat woonde de kleermaker met zijn zuster. Zij waren zeer populair bij de schooljeugd, in de eerste plaats om het zoethout in hun tuin. Maar een extra attractie was Kootje, het koekoeroe-tje, dat op ons verzoek aan het lachen werd gebracht door fikse tikken met de ellestok. Heel lang geleden moet hier nog iemand de kleermakerstiel hebben uitgeoefend, die de klanten belaagde met zijn stopwoord "O ja, net !". Een jongen die zijn nieuwgemaakte pilobroek kwam halen complimenteerde hij met "O ja, net, is dat joe broek, net. Èh, j' ei a naebie net zô vee ellen as je vôôder".

Niet onvermeld mag blijven de indertijd hier ook wonende legendarische loco-burgemeester. Zijn bijdrage aan het dorpsbelang en de cultuurhistorie is al veelvuldig beschreven. Als vrijgezel woonde hij in één huis samen met zijn andere ongetrouwde broers. Eén van deze broers was, nog op z'n boers gekleed, lang een opvallende verschijning in het moderne uitgaansleven. Nòg hoor je geregeld de door hem geïntroduceerde geruststelling "A j' er mèh bin !".

Uit de kleurrijke galerij van Molenwallers licht ik als laatste twee broers van een andere familie die op enige afstand van elkaar woonden. Zij waren wel schoon maar niet al te imposant van gestalte en dus moesten zij luisteren naar de vertederende namen Noutje en Piertje. Meesterlijk in alle op-zichten is de zelfanalyse met een welhaast Vondeliaans ritme: "Ik en broer Noute, veinters as bôômen en een rik as een akker".

De Molenwal, zo rijk aan cultuurgeschiedenis en lyriek, welke andere wal kan daaraan tippen? Een passend slot van deze ode aan 't Dôôl'of en zijn bewoners moeten enkele dichtregels zijn van J.C. Bloem, die de voor de

gelegenheid aangebrachte piepkleine vermin-
king ons wel had vergeven:

*Alles is veel voor wie niet veel verwacht
Het leven houdt zijn wonderen verborgen
Tot het ze, opeens, toont in hun hoge staat.*

*Dit heb ik bij mijzelve overdacht
Verreghend, op een miezerige morgen
Domweg gelukkig, in die dappere straat.*
Januari 2005, Jan Kaland

Ook nu, na de opening van het
Polderhuis, dragen **Sauer & Oonk** Stichting
Polderhuis een warm hart toe. De notarissen
steunen het werk van de stichting en willen
middels deze advertentieruimte Het Polderhuis
Blad versterken. Bedankt! Sauer & Oonk,
Postbus 181, 4380 AD Vlissingen, Tel. 418110

Dorpsraad Westkapelle

Als Dorpsraad Westkapelle dragen wij het Pol-
derhuis een warm hart toe. Hiermee hebben
we er in Westkapelle niet alleen een prachtige
dagattractie bij voor alle toeristen, maar ook
een levendig cultureel centrum voor de bewo-
ners! Bovendien is het een ontmoetingscen-
trum voor jong en oud geworden, wat
ontzettend belangrijk is.

Waarvoor een Dorpsraad?

Een goede informatiestroom tussen de
Gemeente en de verschillende dorpen in Veere
is erg belangrijk. Een informatiestroom van de
gemeente naar de inwoners en van de inwo-
ners naar de gemeente. De Dorpsraad Westka-
pelle kan hierbij veel betekenen. We hebben
een adviserende taak aan het gemeentebe-
stuur. Soms duurt het wat langer voordat er
werkelijk iets bereikt wordt, maar vaak ook
worden oplossingen op korte termijn gereali-
seerd. Het is van belang dat wij ons blijven
inzetten voor de leefbaarheid in Westkapelle.
We weten daarom graag wat er leeft in uw
woonomgeving! Uw ideeën, meningen, vra-
gen, klachten of opmerkingen op het gebied
van bijvoorbeeld verkeer, inrichting, cultuur,
sport of andere zaken in Westkapelle horen wij
graag. U kunt ze sturen aan de on-line ideeën-
bus van de Stichting Dorpsraad Westkapelle:
dorpsraadwkp@zeelandnet.nl of in een briefje
aan onze secretaris, dhr. J.P. Minderhoud, die
woont op Torenstraat 46 (tel. 571593).
Tevens nodigen wij u uit om eens een vergade-
ring bij te wonen. Alle vergaderingen zijn
openbaar. Woensdag 6 april vergaderen we
weer om 20.00 uur in het bovenzaaltje van
Herijst. Alle vergaderdata worden in het Pol-
derhuisblad vermeld.

Gezocht

Voor de zomerexpositie
in het Polderhuis zoeken
wij een foto van een
Wasschappelse man in
klederdracht, die een zogenaamde
'tunôed' draagt (zie foto).
Dit soort hoed was in de mode
tussen ca. 1850-1900.
Bel met Piet Minderhoud 571290
of Ada van Hoof 572301.

Herinneringen en verhalen

Wanneer je in het museum rondloopt wordt je
overvallen door herinneringen en verhalen.
Bezoekers vertellen die aan elkaar, vooral de
Westkappelaars. Het zijn waardevolle aanvullin-
gen voor het museum, ze maken de geschiede-
nis menselijk en tot een deel van onszelf.
Sommige mensen hebben die herinneringen en
verhalen al opgeschreven en aan Stichting Pol-
derhuis gegeven. Deze herinneringen en verha-
len worden in een aantal kijkleesboeken
verwerkt. Bezoekers van de ontmoetingsruimte
kunnen hier vanaf 4 april rustig in kijken en de
geschiedenis in mensentaal tot zich nemen. Ook
herinneringen van bevrijders en bezetters krij-
gen hun plekje in dit geheel. Er worden in totaal
drie kijk-leesboeken gemaakt: over de periode
tot 1940, de periode 1940-1945 en de periode
vanaf de dijkdichting. Het zijn verhalen van
Westkappelaars, bezetters, veteranen en inwo-
ners van Walcheren. Met alle drie de kijk-lees-
boeken is een begin gemaakt en ze worden
regelmatig uitgebreid met nieuwe verhalen.
Daarom doen we een dringende oproep aan alle
Westkappelaars om mee te werken aan deze
vorm van geschiedschrijving. Deel uw herinne-
ring met ons, schrijf het zelf op of vertel het aan
iemand die dat voor u op wil schrijven. Vraag
het bijvoorbeeld aan uw kinderen of kleinkinder-
ren. Misschien heeft u nog een dagboek? Wel-
licht dat er nog brieven zijn.... Help ons om de
geschiedenis levend en menselijk te houden.
Gezocht: vrijwilligers die herinneringen en ver-
halen op willen schrijven en ouderen die herin-
neringen en verhalen willen vertellen,
bel 572301.

Kalendernieuws

Woensdag 6 april

- Schoolvoetbaltoernooi Dorpen op Walcheren, 46 jongensteams
- vergadering Dorpsraad, Herrijst, 20.00 uur

Zaterdag 9 april en zondag 10 april

- Museumweekend, speciale entreeprijs Polderhuis.

Woensdag 13 april

- Schoolvoetbaltoernooi Dorpen op Walcheren, 38 meisjesteams

Zaterdag 30 april

- "Zing maar mee" op Koninginnedag, Westkapelle Herrijst, 20.00uur

Zaterdag 21 mei 2005

- Wasschappelse Dag

Westerbeke

Elektrische installaties

Nieuwbouw - Verbouw - Reparatie

Utiliteitsbouw

J.A. Westerbeke

Mobiel 06- 51 42 16 96

Markt 78
4361 AG Westkapelle

Tel. (0118) 57 14 80
Fax (0118) 57 14 80

Wie Weet Fotovraag

Opnieuw een fotoprijsvraag, ditmaal over een object uit het museum. De vraag luidt: waar dient dit voorwerp voor?

U kunt uw antwoord in de bus doen bij het secretariaat (Julianastr.19) of via de E-mail: info@polderhuis-westkapelle.com

Uit de goede inzenders wordt een naam geloot voor een waardebon van € 15,-

Deze prijs wordt ter beschikking gesteld door Camping Hengelsport Westkapelle.

Rectificatie, Ruben bedankt

Het vorige Polderhuis Blad is door iedereen zeer positief ontvangen, met name de foto's spraken de lezers aan. Wat we echter niet schreven, is dat alle foto's door Ruben Oreeel gemaakt zijn. Ruben, onze excuses en we hopen dat je nog vele malen van die prachtige momenten voor ons kan vastleggen. Inmiddels zitten ze allemaal in een album.

Oplossing Wie Weet Fotovraag

Het goede antwoord op de vraag uit Het Polderhuis Blad nummer 26 luidt: De prent stelt de Wasschappelse kermis voor, dansen in het Kasteel van Batavia. De prent is gemaakt door Denis Galloway. Uit de goede oplossingen is een winnaar getrokken:

L. Cijssouw uit de Noordstraat.

De waardebon, beschikbaar gesteld door Juwelier Minderhoud wordt thuis bezorgd.

Archipelschool de Lichtboei

Viert binnenkort zijn 25-jarig jubileum. In verband hiermee doet de jubileumcommissie een beroep op oudleerkrachten en -leerlingen om video's en bijzondere foto's in bruikleen te geven. Ook verhalen voor onze jubileumkrant zijn van harte welkom.

Email: lboei@zeelandnet.nl, telnr. 571391

Start Effecten

In het jaar 2000 en 2001 zijn er nogal wat Start Effecten gekocht door mensen die de plannen van Stichting Polderhuis ondersteunden. In oktober 2005 worden de eerste nummers voor terugbetaling uitgeloot.

Colofon

Het Polderhuis Blad

Kon. Julianastraat 19, Westkapelle

Tel.: 0118 572301

E-mail: info@polderhuis-westkapelle.com

Website: www.polderhuis-westkapelle.com

Polderhuis: www.polderhuiswestkapelle.nl

Redactieleden van deze editie:

Yvonne van Beekhuizen, Ada van Hoof

Freelancer: Jan Kaland

Vormgeving:

Lianne van Klinken

Nummer 28 komt uit op 9 mei

Sluitingsdatum voor kopij 17 april